

Warszawa, dnia 07 grudnia 2015 r.

RZĄDOWE CENTRUM LEGISLACJI
DEPARTAMENT POSTĘPOWAŃ PRZED
TRYBUNAŁEM KONSTITUCYJNYM

RCL.DPTK.590.5/2015

INFORMACJA O WYROKU
TRYBUNAŁU KONSTITUCYJNEGO
Z DNIA 22 WRZEŚNIA 2015 R. O SYGN. AKT SK 21/14¹

I. Problem prawny.

W postępowaniu wszczętym skargą konstytucyjną z dnia 3 marca 2014 r. zaskarżono przepis art. 408 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, z późn. zm.; dalej: k.p.c.) w zakresie, w jakim po upływie pięciu lat od uprawomocnienia się wyroku nie pozwala żądać wznowienia postępowania z powodu nieważności wynikającej z naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, z późn. zm.²), o którym ostatecznie orzekł Europejski Trybunał Praw Człowieka (dalej: ETPC).

II. Worzec kontroli.

Art. 77 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP.

III. Treść orzeczenia.

Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 408 k.p.c. w zakresie, w jakim po upływie pięciu lat od uprawomocnienia się wyroku nie pozwala żądać wznowienia postępowania z powodu nieważności wynikającej z naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności³, o którym ostatecznie orzekł ETPC, jest niezgodny z art. 77 ust. 2

¹ Dz. U. z 2015 r. poz. 1527.

² Zmiany wymienionej Konwencji zostały ogłoszone w Dz. U. z 1995 r. Nr 36, poz. 175, 176 i 177, z 1998 r. Nr 147, poz. 962, z 2001 r. Nr 23, poz. 266, z 2003 r. Nr 42, poz. 364 oraz z 2010 r. Nr 90, poz. 587.

³ „Każdy ma prawo do sprawiedliwego i publicznego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą przy rozstrzygnięciu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym albo o zasadności każdego oskarżenia w wytoczonej przeciwko niemu sprawie karnej. (...)”

w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, jednocześnie odraczając utratę mocy obowiązującej przedmiotowej normy prawnej o okres osiemnastu miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.

Trybunał w swoim orzeczeniu uwzględnił stanowisko Sądu Najwyższego (wyrażone w uchwale 7 sędziów Sądu Najwyższego o sygn. III CZP 16/10) i stwierdził, że możliwe jest wznowienie postępowania cywilnego po wyroku ETPC, jeżeli tylko stwierdzone w nim naruszenie można zakwalifikować jako jedną z ustawowych podstaw wznowienia (por. postanowienie SN o sygn. akt V CZ 104/10). W opinii TK wznowienie postępowania stanowi jeden ze środków służących wykonaniu wyroku ETPC w rozumieniu art. 46 ust. 1 Konwencji, a przestrzeganie art. 46 ust. 1 i art. 41 Konwencji stanowi przejaw realizacji konstytucyjnej zasady związania prawem międzynarodowym (art. 9 Konstytucji).

Trybunał w trakcie orzekania przeprowadził test dozwolonych konstytucyjnie ograniczeń praw i wolności, w wyniku którego przyjął, że ograniczenie prawa do wznowienia postępowania z powodu nieważności wynikającej z naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, o którym ostatecznie orzekł ETPC, pięcioletnim terminem prekluzyjnym – choć przydatne i niezbędne – jest nieproporcjonalne i nadmiernie obciąża adresata wyroku ETPC.

Kwestionowany przepis w zakresie wskazanym w sentencji orzeczenia utraci moc obowiązującą z upływem osiemnastu miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, tj. z dniem 3 kwietnia 2017 r.

IV. Wskazówki dla prawodawcy.

Zadaniem prawodawcy jest takie wyważenie zasady ochrony praw nabytych oraz zasady sprawiedliwości proceduralnej i zasady związania prawem międzynarodowym, a także prawa do sądu oraz uwzględnienie wartości, jaką jest prawomocność orzeczeń sądowych, aby z jednej strony zagwarantować adresatom wyroków ETPC prawo do wznowienia postępowania cywilnego w rozsądnym i realnym terminie, a z drugiej strony zabezpieczyć stabilność stosunków cywilnoprawnych, ukształtowanych na podstawie prawomocnych orzeczeń sądów cywilnych. W okresie między ogłoszeniem wyroku Trybunału a utratą mocy obowiązującej przez normę oznaczoną w jego sentencji, prawodawca zobowiązany jest dokonać zmiany prawa, aby zapewnić realizację wskazanych w nim zasad konstytucyjnych. Zdaniem Trybunału prawodawca w szczególności powinien wprowadzić odrębne od uregulowanego w art. 408 k.p.c. ograniczenie terminem skargi o wznowienie postępowania cywilnego z powodu nieważności postępowania cywilnego, której powodem było naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji stwierdzone ostatecznym

wyrokiem ETPC. Zauważyć należy, że Komisja Kodyfikacyjna Prawa Cywilnego działająca przy Ministrze Sprawiedliwości proponuje we wszystkich wypadkach wznowienia postępowania wydłużenie terminu pięcioletniego przewidzianego w art. 408 k.p.c. przez ustanowienie w jego miejsce terminu dziesięcioletniego.

Joanna Knapińska
Dyrektor
Departamentu Postępowań przed Trybunałem
Konstytucyjnym
w Rządowym Centrum Legislacji

/-podpisano bezpiecznym podpisem elektronicznym
weryfikowanym przy pomocy ważnego
kwalifikowanego certyfikatu/